

Socialdepartementet

Kammarkollegiet
Box 2218
103 15 Stockholm

Uppdrag att samordna satsningen Fritt val av hjälpmedel i gymnasieskolan och vuxenutbildningen för att underlätta övergången från skola till arbetsliv samt utbetalning av medel

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar till Hjälpmedelsinstitutet att genomföra en försöksverksamhet under 2011–2012 med stöd till elever med olika typer av kognitiva svårigheter i gymnasieskolan och vuxenutbildningen. I satsningen ingår även gymnasiesärskolan samt Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox). Försöksverksamheten syftar till att stimulera skolhuvudmännen (kommuner och fristående skolor) att pröva hur ny teknik, lärverktyg och andra hjälpmedel kan förbättra studieresultat samt öka elevers fria val av hjälpmedel i syfte att underlätta och stödja övergången från skola till arbetslivet för elever med behov av kognitivt stöd.

Inom ramen för försöksverksamheten ska möjligheten prövas att utveckla ett system som gör det möjligt för eleven att kunna ta med de hjälpmedel eller annat teknikstöd, som eleven haft i skolan, ut i arbetslivet eller till vidare studier. I försöket ska studeras hur en fungerande samverkan mellan olika berörda aktörer kan organiseras inom ramen för rådande ansvarsfördelning.

Hjälpmedelsinstitutet ska, i samråd med Sveriges Kommuner och Landsting, utse två eller tre län som deltar i en försöksverksamhet.

Hjälpmedelsinstitutet ska samråda med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens skolverk samt Sveriges Kommuner och Landsting. Hjälpmedelsinstitutet ska även samråda med berörda funktionshindersonsorganisationer, såväl på nationell som på regional och lokal nivå.

Hjälpmedelsinstitutet får använda 10 000 000 kronor under 2011 för detta uppdrag. Av dessa medel får högst 1 000 000 kronor avse Hjälpmedelsinstitutets egna kostnader som följer av uppdraget. Medlen utbetalas av Kammarkollegiet under 2011, engångsvis efter rekvisition, från anslag 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition, utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg. Rekvisitionen ska hänvisa till det diarienummer som uppdragsbeslutet har.

Hjälpmedelsinstitutet ska lämna en delredovisning av uppdraget senast den 1 februari 2013 till Regeringskansliet (Socialdepartementet). En slutlig redovisning med uppföljning av försöksverksamheten ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 september 2013. Medel som inte förbrukats ska redovisas och återbetalas till Kammarkollegiet senast den 15 februari 2013.

Bakgrund

En oproportionerligt stor andel unga med funktionsnedsättning går direkt från utbildning ut i arbetslöshet eller andra stödformer. Att utveckla och pröva ny teknik, lärverktyg och andra hjälpmedel i syfte att utforma ett bättre fungerande stöd till elever med funktionsnedsättning inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen är en viktig förutsättning för att öka valfriheten och stärka övergången från skola till arbetsliv för denna målgrupp.

Ansvar för hjälpmedel är delat mellan landstingen och kommunerna. Hjälpmedelsinstitutet genomförde år 2008 på uppdrag av Sveriges Kommuner och Landsting en utredning om ansvarsfördelning av hjälpmedel i skolan, Vems är ansvaret för hjälpmedel i skolan? Resultatet av undersökningen visar att det för många grupper av ungdomar med funktionsnedsättning fungerar mycket bra. Ett område där man däremot inte är överens om ansvarsfördelningen är inom området kognitiva hjälpmedel.

Tillgången till kognitivt stöd, t.ex. genom användandet av s.k. smartphones med tillhörande appar har sedan undersökningen genomfördes näst intill exploderat. Samma produkt används allt oftare i fler miljöer, det som är hjälpsamt i skolan fungerar även som ett stöd i hemmet, på fritiden och i arbetslivet. Det kan vara teknik som kompenserar för kognitiva svårigheter, som t.ex. är vanliga vid neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som ADHD, Aspergers syndrom m.m.

Fritt val av hjälpmedel var en försöksverksamhet som Hjälpmedelsinstitutet genomförde på uppdrag av regeringen under 2007–2009. Försöket innebar en satsning där man inom ramen för hälso- och sjukvårdslagens (1982:763) ansvar möjliggjorde för enskilda brukare att i högre grad påverka val av hjälpmedel vid förskrivning. Försöket är nu

permanentat och fler landsting har beslutat eller planerar att införa möjligheten till Fritt val av hjälpmedel. De utvärderingar som genomförts visar på brukarnas stora tillfredsställelse att få vara delaktiga i urvalsprocessen och att den kunskap man har om sina svårigheter tas tillvara.

Riksdagen har för budgetåret 2011 (prop. 2010/11:1 utgiftsområde 9, bet. 2010/11:SoU1, rskr. 2010/11:124) beslutat att avsätta 887 942 000 kronor för regeringens satsning på förbättringar inom psykiatriområdet (anslag 1:8 Bidrag till psykiatri). Denna satsning förväntas bl.a. leda till ett varierat och anpassat utbud av hjälpmedel för personer med psykisk funktionsnedsättning. Hjälpmedelsinstitutet har sedan 2009 regeringens uppdrag att sprida kunskap om och utveckla hjälpmedel samt främja användningen av bra produkter för personer med psykisk funktionsnedsättning. Insatser riktade till barn och ungdomar är ett särskilt prioriterat delområde i regeringens psykiatrisatsning.

Den 16 juni beslutade regeringen om En strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken (dnr S2010/4319/FST). Insatser inom utbildningsområdet är en viktig del av denna strategi. Bl.a. uttalas att undervisningens kvalitet ska vara avgörande för resultaten, inte personens eventuella funktionsnedsättning. Vidare betonas betydelsen av relevant kunskap om funktionsnedsättningar hos skolans personal och vikten av att undervisningen anpassas efter individens behov.

I den nya skollagen (2010:800) som börjat tillämpas fr.o.m. den 1 juli 2011 har bl.a. rättigheten för den elev som behöver stöd och hjälp stärkts. Kraven på att skolan utreder en elevs behov av särskilt stöd har också blivit tydligare. Elevhälsan får en större tyngd genom alla elever, utöver skolläkare och skolsköterska, ska ha tillgång till psykolog, kurator och personal med specialpedagogisk kompetens.

Inom ramen för Hjälpmedelsinstitutets pilotstudie Olika unga – olika förutsättningar har man skaffat sig vissa erfarenheter om behovet av samverkan i syfte att utveckla stödet till elever med kognitiva funktionsnedsättningar. Erfarenheterna visar att det finns ett stort intresse hos berörda aktörer att skapa former för en fungerande samverkan med skolan för att tidigt kunna ge eleverna ett stöd som underlättar övergången till arbetslivet eller fortsatta studier. De aktörer som möter unga med kognitiva svårigheter är, förutom skola och vuxenutbildning, habilitering, psykiatri, hjälpmedelsverksamhet, samordningsförbund, arbetsförmedling, kommunala jobbtorg samt Försäkringskassan.

Närmare om uppdraget

Målgruppen för denna satsning utgörs främst av unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar samt unga med utvecklingsstörning.

Försöksverksamheten ska öka möjligheten för elever med kognitiva svårigheter i gymnasieskola, gymnasiesärskola och vuxenutbildning att genom adekvat teknikstöd klara sin skolgång med möjlighet att nå uppsatta mål. Satsningen ska stimulera framväxandet av samverkans- och utvecklingsprocesser hos de aktörer som ansvarar för att ge stöd till elever med kognitiva funktionsnedsättningar. Möjligheterna att kunna ta med sig hjälpmedlen från skolan ut till arbetslivet ska förbättras. Hjälpmedelsinstitutet ska ge lärare och annan personal inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen ökad kunskap om såväl ny teknik, lärverktyg och andra hjälpmedel och hur dessa kan användas i undervisningen. Metoder för hur denna kunskap kan överföras även till praktikplats och arbetsgivare ska utvecklas.

En modell ska utarbetas för behovsbedömning där hänsyn tas till såväl läroplanens krav på måluppfyllelse som till funktionsnedsättningens konsekvenser. I uppdraget ingår även att Hjälpmedelsinstitutet, tillsammans med andra aktörer, ska ta fram utbildningsmaterial som kan användas på nationell nivå. Hjälpmedelsinstitutet ska följa upp effekterna av den genomförda satsningen.

Under förutsättning att riksdagen beviljar medel för ändamålet avser regeringen att avsätta ytterligare 10 000 000 för uppdragets genomförande under 2012.

På regeringens vägnar

Göran Hägglund

Bengt Rönngren

Likalydande till
Hjälpmedelsinstitutet

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA
Utbildningsdepartementet/GV
Utbildningsdepartementet/S
Arbetsmarknadsdepartementet/A
Regeringskansliets förvaltningsavdelning
Socialutskottet
Arbetsförmedlingen
Försäkringskassan
Specialpedagogiska myndigheten
Statens skolverk
Sveriges Kommuner och Landsting